

“1922 Güzünde Beynelmilel İşçiler İttihadı'nın İstanbul'da Dağıttığı Bildiri”

Dr. Robert Anhegger, Eylül 1984 tarihli 9. sayımızda yayımlanan Kurtuluş Savaşı'nda İzmir yazısını tanıtırken çalıştığı Hollanda Dışişleri Arşivi'nde (Archief van het Minis-

terie van Buitenlandsche Zaken) 1919-1930 yılları arasında Hollanda'nın Türkiye Büyükelçiliği'nde bulunmuş Baron W.B.R. van Welderen Rengers imzalı şu belgeye rastlamıştır:

daha önce bildirmek fırsatını bulduğum gibi Küçük Asya'daki zafer haberleri, İstanbul'daki huzursuz unsurları şiddetli heyecana sürükledi. Bu arada böyle bir şehirde kargaşalıklardan korkmak gerekiyor, aynı zamanda bunların önüne geçmenin de ne kadar güç olduğu anlaşılmalıdır. Duruma uygun olarak geniş önlemler alınmıştır. 200 sayıda İngiliz polis takviyeleri karaya çıkarılmış, üstelik asker birlikleri de bunlara eklenmiştir.

Bu önlemlerden sonra İstanbul halkı görünüşte rahat gibi durmaktadır. Yine de her gün tutuklama ve ev baskınları sürmektedir. İşgalin başlangıcında müttefiklere ateşli silahlar teslim edilmesi emredilmiş olduğu halde, binlerce silah toplatılmıştır.

Bu dönemde Rus propagandasının önemli bir etken olduğu artık inkâr edilemez; yine de bu faktörün ne denli etkili olduğunu ve hangi yöntemlerden yararlandığını saptamak güçtür. Bu yalnız başına bir tek olay gibi sayılmamalıdır. Şu sıralarda Moskova'nın bütün Asya'da sürdürmekte olduğu geniş çaplı propaganda ile ilişkili olduğu kuşkusuzdur.

Burada her şeyden önce Azerilerden ajan olarak faydalanılmaktadır. Bunlar genellikle çok iyi Türkçe bilirler, Müslüman oldukları için de Türk halkının güvenini kazanabilirler.

Son günlerde İstanbul'da geniş çapta dağıtılan Türkçe bildiri (Fransızca çevirisi ilişkitedir) metninde, Rus propagandasının milliyetçi başarılarından ne ölçüde yararlanmaya çalıştığı anlaşılmaktadır.

Elçi

Baron W.B.R. van Welderen Rengers

Hollanda elçiliği
No: 2169/409

İstanbul, 14 Ekim 1922

Dışişleri Bakanlığına
La Hayes
(Dışişleri Bakanlığının mührü,
evrakın geliş tarihi: 21.10.1922)

Son siyasi ve askeri olaylar İstanbul halkı kamuoyunda tehlikeli bir etki yaratmıştır. Zât-ı âlinize

TÜRKİYE'DE SOLUN TARİHİNDEN

13 Eylül 1922 (Çarşamba günü) İstanbul'da basılıp, 14 Eylül 1922 (Perşembe günü) dağıtılmış bildiri.

Bütün emekçilere ve yoksullara,

Mustafa Kemal'in aklı ve zekâsı sayesinde, Anadolu'nun kahraman işçi ve köylüleri, dünya işçi ve fakir köylülerinin hamisi durumuna gelmiş olan Rus Bolşevik Hükümeti'yle bir yardım ve kardeşlik anlaşması yapmak suretiyle ezeli düşmanlarımız olan Avrupa ve Amerika'nın zengin parabalalarınınca Doğu'da tezgâhlanmış planları yerle bir ettiler. Anadolu'nun kahraman işçi ve köylüleri, bu emperyalist, altına susamış spekülâtorler çetesinin elinde oynattığı paşaları ve Yunan kralarını yola getirdiler. Yunanistan'daki komünist yoldaşlarımızı zehirleyip ölümle karşı karşıya getirmiş olan, zenginlerin suç ortağı katil Yunan Hükümeti, işçilere ve köylülere karşı işlemiş olduğu günahların haklı cezasını buldu. Anadolu halkının bütün dünyayı şaşırta bir atılımla kendisini elinden kurtardığı kara pençe ve onu alttan alta hareket ettiren güç bütünüyle yok edilmedi. Bu pençe, hâlâ, bizim gibi fakir işçilerle köylülerin boğazını sıkmaya devam ediyor.

Yoldaşlar! Yapılanlarla yetinmeyelim: Anadolu işçi ve köylüleri kurtulmuş olsa da, biz hâlâ boğunduruk altındayız. Büyük çoğunluğumuz fakir ve bedbaht emekçiler açlıktan ölme tehlikesiyle karşı karşıyayız. Yoldaşlarımızın bir bölümü, sabahın köründen geceyarısına kadar, İstanbul'daki şirketlerin ve zenginlerin kasalarıyla ceplerini doldurmak için çalıştırılıyorlar. Biz, henüz bu acımasız parabalaları tarafından gasbedilmiş haklarımızı geri alamadık. Anadolu'daki yoldaşlarımızın

siyasal ve ekonomik özgürlüklerini kazanmış olmalarından sevinçliyiz. Sevincimizden pay çıkaran bütün bu zengin ikiyüzlüler, İstanbul yoksullarının düşmanları sanki memnunmuşlar gibi gözüküyorlar. Unutmayalım ki, örneğin, Tramvay Şirketi'ndeki bizim sınıfımızın üyeleri, yoldaşlarımız, bundan birkaç ay önce Şirketten bir lokma ekmek daha talep ettiklerinde, Şirket tarafından açlıkla öldürülmeye tehdit edildiler ve onlara ekmek yerine kurşun sunulma durumuyla karşı karşıya kaldılar; ve şimdi, Şirket bizim sevincimizden zorla pay kapıyor. İşte zengin şirketlerin ikiyüzlülüğünün bir diğer örneği.

Yoldaşlar! Ne kadar çok işçinin, köylünün İstanbul'da bizleri esaret altında inleyen düşmanı var! Bunlar, bizim kanımız, emeğimiz pahasına, bir lokma ekmek karşılığı inşa ettiğimiz saray ve köşklere zevk ve sefa içinde yaşıyorlar. Bizim nümayişlerimize, sahte bir rutumla katılıp, bizleri kandırmak ve bizlerin sırtından daha fazla servet edinmek istiyorlar.

Yoldaşlar! Her şeyi daha açıklıkla görmenin zamanı geldi. Ne zaman uyanacağız? Bolşevik Kızıl İşçiler Komitelerine ne zaman kaydımızı yapacağız? Biz, İstanbul işçileri ne zaman elele vereceğiz? Ne zaman işçilerin kutsal bayrağı altında, aynı safta yer alacağız? Bu şirketlerin, bu tüccarların, armatörlerin, bu kapitalistlerin, bu mülk sahiplerinin, bütün bu hürsuzların boğunduruğunu ne zaman silkip atacağız?

Yoldaşlar! Uyanalım! Yeter! Ya ölüm ya hayat!
Yaşasın dünyanın bütün yoksul emekçileri!
Yaşasın Anadolu'nun kahraman proleterleri!
Yaşasın Rus Sosyalist Sovyetleri Hükümeti!

İmza: Beynelmilel İşçiler İttihadı
(İstanbul seksiyonu)